

**Гісторыя і міф у лірыцы Максіма Багдановіча і Людмілы Рублеўскай**

Сучасная беларуская пісьменніца Л. Рублеўская вядомая сваёй прыхільнасцю да нацыянальнай гісторыі. Па словах І. Шаўляковай, «яе паэзія, проза, крытыка ўяўляюцца ўвасобленымі ў спалучэнні “*pittura colta*” (італ. «асвечаны жывапіс» – накірунак, дзе шырока выкарыстоўвалася гістарычнае цытаванне)» [4, с. 35]. У якасці падобных «гістарычных цытат» выступае апеляцыя да спадчыны літаратурных папярэднікаў і стварэнне вобразаў славетных продкаў. Так, у паэзіі Л. Рублеўскай паўстае багатая галерэя партрэтаў выбітных беларусаў: Рагнеды, Еўфрасінні Полацкай, Апанаса Філіповіча, Яна Баршчэўскага, Кастуся Каліноўскага, Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча...

Сярод іншых выдатных постацей беларускай гісторыі пісьменніца не абмінула ўвагай аднаго з пачынальнікаў нацыянальнай літаратуры Максіма Багдановіча. Менавіта яму прысвечаны верш з аднайменнай назвай. Эпіграфам да твора Л. Рублеўскай ўзяла знакамітыя хрэстаматычныя радкі – «Паміж пясчоў Егіпецкай зямлі». Верш, напісаны ад імя М. Багдановіча, уяўляе сабой маналог мастака, прасякнута прадчуваннем хуткай смерці: «Дождж размаўляе млява, як сухотны, / Халоднаю рукою шчаку драгне... / Туга... І ў дружных позірках – маркота. / Усе баяцца смерці – ува мне» [2, с. 210]. Твор пачынаецца і заканчваецца словамі «Санета» («Паміж пясчоў Егіпецкай зямлі...»), дзякуючы чаму ствараецца завершанае кампазіцыйнае цэлае (кола), у якім арганічна паядналіся тэксты Л. Рублеўскай і М. Багдановіча: «У цэнтры неспазнанае Еўропы / Ці ўдасца легчы мне на сцягоў, / Ці і за брамай здоўжыцца блуканне, / І дзе душа ўсплыве мая, калі / Шкаць маю магілу нехта стане, / Бы той гаршчок ў Егіпецкай зямлі» [3, с. 210]. Відавочна, што Л. Рублеўскай імпануе самаадданасць М. Багдановіча ў справе служэння Радзіме. Творчасць класіка, па яе меркаванні, можа стаць для сучаснікаў тым зярняткам, якое прарасце і дасць новае дыханне беларускай культуры.

Л. Рублеўская па-мастацку даследуе нацыянальную культуру ў розных ракурсах: аналізуе беларускае мінулае, адкрывае свет паганства, сутыкае высокае, гераічнае і зямное, міф і здзеклівую рэальнасць [2, с. 19]. У гэтым бачыцца блізкасць яе творчасці да спадчыны М. Багдановіча. Паэты розных эпох, біяграфій, мастакоўскіх тэмпераментаў – яны выяўляюць цікавасць да гістарычнага мінулага Беларусі, рамантычна асэнсоўваюць вобразы продкаў, звяртаюцца да багатай міфалогіі беларусаў.

Як вядома, вынікам творчай перапрацоўкі міфаў, легенд, паданняў з’явіўся Багдановічаў цыкл вершаў «У зачарованым царстве», «населены лесунамі, вадзянікамі, змяінымі царамі». Знаўца сусветнай культуры, М. Багдановіч звяртаецца і да антычных вобразаў: Пегаса, Купідона, Антэя, Геракла. Л. Рублеўскую, як у свой час М. Багдановіча, таксама вабіць міфалогія, беларуская і сусветная. Паэтка ўспрымае свет як міф, а чалавека – як міфатворцу, гаворыць мовай знакаў, сімвалаў, архетыпаў. У яе вершах частыя вобразы міфічных істот, напрыклад, *яхідны*, якую пакаралі багі-алімпійцы за яе недаступнасць і непавагу да іх (верш «Яхідна»): «Тут цёмны свет пячоры і вада, / Што капае з прамежкам неадменным... / І хвост змяіны – алімпійцаў дар – / Хавае прыгажуня між каменняў» [3, с. 132].

Вядомыя сусветнай літаратуры вобразы беларуская паэтэса напаўняе новым сэнсам, прыстасоўвае для выражэння пэўнай мастацкай ідэі. Прынамсі, вобраз страшнага ваўка-пярэваратня ў інтэрпрэтацыі Л. Рублеўскай выклікае не агіду і жах, а спачуванне, з ім звязваецца думка пра няспраўджанае каханне (верш «Воўк»). Лірычная гераіня не выратоўвае зачараванага хлопца, чым сама сябе асуджае на душэўныя пакуты: «Не! Забуду, пераступіўшы / Праз пакуту тваю – на ўсё: / Як свяціліся, быццам вішні, / Вочы, поўныя воўчых слёз, / Як дрыжэў ты, не змогшы болю, / І завяў на мае сляды, / І кацілася рэха полем / У далёкія гарады, / І каціліся з неба знічкі, / І вянкi па рацэ плылі... / ...Ты ў ваўчыным жывеш абліччы, / Мой адзіны на ўсёй зямлі» [3, с. 150].

Старажытная гісторыя беларускага народа, да якой пастаянна апелюе Л. Рублеўская, яшчэ на пачатку XX ст. знайшла сваё адлюстраванне ў лірыцы М. Багдановіча. Так, у цыкле «Старая Беларусь» увасобіліся шматлікія яркія «гістарычныя» вобразы: летапісца, які занатоўвае для нашчадкаў усё, «што тут чынілася ў даўнія гады» [1, с. 86], перапісчыка, што «на чыстым аркушы, прад вузенькім акном, / Прыгожа літары выводзіць...» [1, с. 88] «доктара лекарскіх навук» [1, с. 91] Ф. Скарыны, слупкіх ткачых...

М. Багдановіч творча выкарыстоўваў агульначалавечыя міфалагемы і сімвалы, акцэнтуючы ўвагу на іх нацыянальным напаміненні. Напрыклад, здаўна зорка Венера лічылася багіняй кахання ў многіх еўрапейскіх народаў, але толькі ў М. Багдановіча праз сузіранне зоркі закаханыя звязваюцца, з'ядноўваюцца, нягледзячы на час і адлегласць. Менавіта такія яскравыя вобразы-сімвалы ствараюць агульную памяць нацыі, дзякуючы ёй этнас робіцца народам – праз сімвалы мы адчуваем сувязь з продкамі і нашчадкамі.

У гэтым плане Л. Рублеўскую з упэўненасцю можна назваць адной з самых паспяховых паслядоўніц М. Багдановіча. Уласная літаратурная міфалагема, створаная сучаснай паэткай, засноўваецца як на міфапаэтычнай вобразнасці, так і на гераічных вобразах продкаў. Актualізацыя міфалагічнай паэтыкі дазваляе паказаць нацыянальную адметнасць беларусаў, правесці сувязь паміж мінулым і сучаснасцю. Дзякуючы ўвядзенню ў лірыку гістарычных персанажаў, гераізм якіх заключаецца ў самаадданым служэнні Айчыне, пісьменніца прапонуе ўніверсальны духоўны арыенцір для сучаснікаў і будучых пакаленняў. Безумоўна, і асоба, і творчасць сапраўднага волата духу М. Багдановіча не маглi пакінуць абыякавай пісьменніцу і аказалі ўплыў на яе ўласны мастакоўскі плён.

#### Літаратура

1. Багдановіч, М. Поўны збор твораў : у 3 т. / М. Багдановіч. – 2-е выд. – Мінск, 2001. – Т. 1 : Вершы, паэмы, пераклады, наследаванні, чарнавыя накіды.
2. Зенава, Г. Жаночы свет у люстэрку «малой прозы»: творчыя пошукі Людмілы Рублеўскай і Галіны Багданавай / Г. Зенава // Роднае слова. – 2005. – № 3. – С. 18–20.
3. Рублеўская, Л.І. Шыпшына для Пані : вершы і эсэ / Л.І. Рублеўская. – Мінск, 2007.
4. Шаўлякова, І. «Подзвіг крытыка»: трунак для гурманаў / І. Шаўлякова // Крыніца. – 2000. – № 11–12 (60). – С. 34–38.